

Havrerødsot i vintersæd

Fra den 22. september kan du følge, hvor mange bladlus der er i vinterhvede og vinterbyg i registreringsnettets marker. Bladlusene kan overføre havrerødsotvirus.

Viruset havrerødsot overføres af bladlus i efteråret, og symptomerne viser sig i foråret fra begyndende vækst. Alle vintersædsarter kan angribes af havrerødsot, men angreb er oftest mindre udbredt i rug og triticale, og her er bladlusbekæmpelse ikke så ofte nødvendig. I hybridrug til fremavl er i milde områder dog set tilfælde af mere udbredte angreb.

Når behovet for evt. bekæmpelse vurderes, skal forholdene i tabel 1 tages i betragtning. Ved fund af mange bladlus kan der i tidligt såede marker være behov for at bekæmpe bladlus for at reducere smitten med havrerødsot.

Tabel 1. Faktorer, der skal inddrages, når beslutningen om evt. forebyggelse af havrerødsot skal træffes

Risikofaktor	Betydning for ens beslutning, 1-5 skala. 5 stjerner har størst vægt
Antallet af bladlus i marken i efteråret	*****
Sådato	*****
Erfaring for angreb i tidligere år	*****
Markens beliggenhed i landet	***
Mængden af græs og spildkorn i stubben af forfrugten	**
Vejrforhold efterår og vinter	**

Undersøg, om der er bladlus

Der findes ingen bekæmpelsestærskel for bladlus om efteråret i vintersæd, fordi et varierende antal bladlus indeholder smitte af havrerødsot, og fordi det er ukendt, hvornår nattefrost reducerer antallet af bladlus. Har man dog meget let ved at finde bladlus, anbefales en bekæmpelse, såfremt marken er sået før ca. 20.-25. september.

I efteråret 2014 vil der igen i samarbejde med planteavlskonsulenterne være et registreringsnet, hvor forekomsten af bladlus bedømmes i tidligt såede marker i risikoområder (se figur 1). Første registrering foretages 22. september, og der bedømmes ugentligt i ca. 25 hvedemarker og 25 vinterbygmarker. Udviklingen kan følges på [siden for varsling og registreringsnet](#).

Såtidspunktet har stor betydning

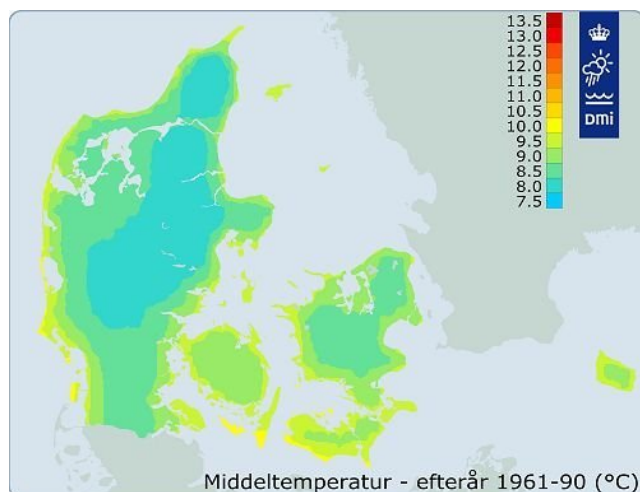
Jo tidligere såning, jo kraftigere angreb. Generelt ses de kraftigste angreb ved såning før cirka 15.- 20. september. Årsagen er, at bladlusene om efteråret søger attraktive værtplanter. Derfor er de tidligst fremspirede marker mest udsatte. Derudover har bladlusene længere tid til at overføre viruset i tidligt såede marker, før kulde sætter en stopper for deres aktivitet.

Grundet den nye regel om, at 5 ha hvede sået senest 7. september 2014 kan erstatte 1 ha pligtig efterafgrøde samt den tidlige høst, forventes flere hvedemarker at blive sået tidligt i år.

I hvilke områder skal man være opmærksom på evt. angreb?

Risikoen for angreb af havrerødsot er størst i de mest milde områder af landet, fordi bladlusene her trives bedst. Af figur 1 fremgår det, at det mildeste efterårsklima er i de sydlige og kystnære områder.

Udbredelsen af havrerødsot i lokalområdet i tidligere år, blandt andet i 2007 (år med kraftige angreb), giver et godt billede af, hvor udsat ens område er.

Figur 1. Middeltemperatur i efterårene 1961-90. (Kilde: Danmarks Meteorologiske Institut).

Hvad betyder en grøn stub?

Jo mere grøn stubben er med spildkornplanter eller græs (græs, frøgræs eller græsukrudt), jo mere attraktiv er stubben for bladlusene. Ved forfrugt frøgræs og anden græs vil der således ofte være flere bladlus i stubben. Roundup før høst og stubkultivering vil derfor begrænse risikoen for angreb i den efterfølgende vintersæd. Da bladlusene også kan komme flyvende til vintersæden, **kan der dog selv uden en grøn stub komme kraftige angreb.**

Engelske undersøgelser tyder på, at en fugtig sommer er mere gunstig for bladlusene end en tør sommer. Dette skyldes, at de alternative værter (græsser og spildkornplanter) her er i bedre vækst og derfor er mere attraktive værtplanter for bladlusene, der forlader kornet i juli.

Vejrforhold efterår og vinter

Vejrforholdene i efteråret og vinterens løb har stor betydning for, hvor meget angrebene kan nå at brede sig. Milde efterår og vintre fremmer angreb, men da beslutning om evt. bekæmpelse ofte skal træffes fra omkring 2.-3.- bladstadiet, hvor vejrforholdene i resten af efteråret og vinteren ikke kendes, er det svært at inddrage denne faktor i sin vurdering.

Bekæmpelse

For at kunne vurdere behovet for bekæmpelse og indkredse det optimale bekæmpelsestidspunkt, foretager planteavliskonsulenter fra ultimo september registreringer af bladlusangreb i tidligt såede vinterbyg- og hvedemarker i risikoområder i Danmark.

Det optimale bekæmpelsestidspunkt afhænger af indflyvningstidspunktet og ikke af vækststadiet. Sker indflyvningen tidligt, bekæmpes der tidligt.

Til bekæmpelse kan anvendes: 0,125 l/ha Fastac, 0,1 kg/ha Karate 2,5 WG, 0,05 kg Kaiso Sorbie (midlet indeholder samme aktivstof som Karate 2,5 WG, men i dobbelt koncentration), 0,1 l/ha Cyperb 100/100W, 0,025 l Cythrin 500, 0,025 l Nexide CS eller 0,05-0,1 l/ha Mavrik. Cyperb 100/100W, Cythrin 500 og Kaiso Sorbie må maks. anvendes én gang pr. vækstsæson i korn. Mavrik må i korn bruges med 1x0,2 l/ha eller med 2x0,15 l/ha pr. vækstsæson. Med de nye afgifter er Karate, Kaiso Sorbie og Mavrik de billigste løsninger.

Tab ved angreb

I vinterbyg udvintrer angrebne planter ofte, så 1 procent angrebne planter er lig med 1 procent udbyttetab. I hvede resulterer angreb i færre og kortere aks, mindre rodudvikling samt nødmodning og dermed mindre kerner. 1 procent angrebne planter resulterer derfor i ca. 0,5 procent udbyttetab.

Evaluering af registreringsnettet

Hvert år sammenholdes fundene af bladlus i registreringsnettet i efteråret med angrebet af havrerødsot i et ubehandlet område af markerne om foråret. Se resultatet i Oversigt over Landsforsøgene.

Billede 1 og 2. Haverødsot i vinterhvede. Angreb viser sig pletvis i marken, hvor væksten er lavere, og efterhånden bliver bladspidserne gule og rødlige. I hvede ses symptomerne typisk fra april-maj og ses ofte noget senere end i vinterbyg.

Billede 3 og 4. Havrerødsot i vinterbyg. Angreb viser sig fra begyndende vækst i foråret som meget små eller større skarpt afgrænsede pletter, hvor mange af planterne er meget lave eller er gået helt ud.

Kontakt din **lokale rådgivningsvirksomhed**, hvis du vil vide mere om dette emne.